

دانشگاه بولو

تحصیلات تکمیلی

پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته مدیریت کارآفرینی گرایش سازمانی

عنوان:

شناسایی و اولویت بندی عوامل کلیدی موفقیت

در ایجاد و توسعه کسب و کارهای دانش

بنیان (مطالعه موردی مراکز رشد و پارکهای علم و فناوری

دانشگاه های شهر تهران)

استاد راهنما:

دکتر نورمحمد یعقوبی

استاد مشاور:

دکتر امین رضا کمالیان

تحقیق و نگارش:

نجمه اکبرزاده

مهر ۱۳۹۱

بسمه تعالی

این پایان نامه با عنوان . شناسایی و اولویت بندی عوامل کلیدی موفقیت در ایجاد و توسعه کسب و کارهای دانش بنیان قسمتی از برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد مدیریت کارآفرینی توسط دانشجو نجمه اکبرزاده با راهنمایی استاد پایان نامه جناب دکتر نورمحمد یعقوبی تهیه شده است. استفاده از مطالب آن به منظور اهداف آموزشی با ذکر مرجع و اطلاع کتبی به حوزه تحصیلات تکمیلی دانشگاه سیستان و بلوچستان مجاز می باشد.

نجمه اکبرزاده

این پایان نامه ۶ واحد درسی شناخته می شود و در تاریخ توسط هیئت داوران بررسی و درجه عالی به آن تعلق گرفت.

نام و نام خانوادگی	امضاء	تاریخ
استاد راهنما:	دکتر نورمحمد یعقوبی	
استاد مشاور:	دکتر امین رضا کمالیان	
داور ۱:	دکتر باقر کرد	
داور ۲:	دکتر مصیب پهلوانی	
نماینده تحصیلات تکمیلی:	آرش گودرزی	

دانشگاه سیستان و بلوچستان

تعهدنامه اصالت اثر

اینجانب نجمه اکبرزاده تعهد می کنم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و به دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این نوشته از آن استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع گردیده است. این پایان نامه پیش از این برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است.

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دانشگاه سیستان و بلوچستان می باشد.

نام و نام خانوادگی دانشجو: نجمه اکبرزاده

امضاء

اگر این اثر را قدر و منزلتی باشد تقدیم می کنم به:

او که ناتوان شد تا من به توانایی برسم ؛ پدرم

او که موهایش سپید شد تا من روسفید شوم ؛ مادرم

او که اسطوره زندگیم، پناه خستگیم و امید بودنم است ؛ همسرم

سپاس خدای را که هر چه دارم از اوست

پس از پیمودن راه های فراوان که حضور گرانقدر و شیرین اساتیدم، دوستانم، شیطنت های زیبای آن دوران و نگاه های پدر و مادرم با چشمهای پر از برق شوق، خستگی های این راه را به امید و روشنی راه تبدیل کرده، اکنون وقت آن رسیده است که با احترام فراوان برای این همه تلاش این عزیزان برای موفقیت من از زحمات ارزنده اساتید ارجمندم، دوستان عزیزم و خانواده صبورم تشکر کنم، زیرا اگر شکیبایی و همراهی این عزیزان نبود این پژوهش به ثمر نمی رسید. امیدوارم بتوانم در آینده ای نزدیک جوابگوی این همه محبت آنها باشم...

زحمات ارزنده ی استاد راهنمای گرانقدر جناب آقای دکتر نورمحمد یعقوبی که با صبر و شکیبایی و کمکهای علمی خود مرا در انجام این پروژه همراهی کرد و استاد مشاور محترم جناب آقای دکتر امین رضا کمالیان که نه تنها به عنوان یک استاد مشاور بلکه همانند یک پدر دلسوز و دوست مهربان طی سالهای دانشجوییم مرا یاری داد، را ارج مینهم.

از اساتید محترم داوران جناب آقای دکتر باقر کرد و آقای دکتر مصیب پهلوانی که با دقت نظر و پیشنهادهای ارزنده خود به پایان نامه غناء خاصی بخشیدند، تشکر و قدردانی می نمایم.

در نهایت از زحمات همسر عزیزم احسان شفیع زاده و همه دوستان و همکلاسیان عزیزم که به طرق مختلف اینجانب را در انجام تحقیق یاری دادند، کمال تشکر را دارم.

نجمه اکبرزاده

چکیده:

در زمینه کسب و کارهای دانش بنیان کمتر تحقیق جامعی انجام شده است، از طرف دیگر از طریق شناسایی عوامل کلیدی ایجاد و توسعه کسب و کارهای دانش بنیان می توان بسترهای لازم ایجاد و توسعه را شناسایی کرد و در راستای پیاده سازی آن گام برداشت. بر این اساس هدف تحقیق حاضر، شناسایی و اولویت بندی عوامل کلیدی موفقیت در ایجاد و توسعه کسب و کارهای دانش بنیان می باشد. تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی و از لحاظ نحوه ی گردآوری اطلاعات، توصیفی از نوع پیمایشی می باشد. با توجه به موضوع تحقیق سه سوال مطرح شده است. جامعه آماری تحقیق همه شرکت های دانش بنیان دانش بنیان مستقر در مراکز رشد و پارک های علم و فناوری دانشگاه های شهر تهران است. که از میان آنها تعداد ۱۰۰ شرکت از روش نمونه گیری آسان یا اتفاقی و با استفاده از جدول مورگان به عنوان نمونه انتخاب شدند. از پرسشنامه برای جمع آوری داده های مورد نیاز در این تحقیق استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون خی دو و برای رتبه بندی ابعاد از تحلیل واریانس فریدمن استفاده شده است. نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که ایجاد و توسعه کسب و کارهای دانش بنیان از طریق ابعاد سه گانه دانشگاه، دولت و صنعت امکانپذیر می باشد. همچنین بر اساس یافته ها بعد دولت دارای بالاترین رتبه در موفقیت ایجاد و توسعه کسب و کارهای دانش بنیان بوده است. از این رو می توان گفت دولت باید در این راستا اقدامات گسترده ای را آغاز کند و این امر مورد توجه مسئولین دولتی ذیربط قرار گیرد. در پایان نیز پیشنهادهایی بر اساس نتایج تحقیق ارائه گردید.

کلمات کلیدی: دانش، کسب و کارهای دانش بنیان، پارک علم و فناوری، مرکز رشد، اقتصاد دانشی، عوامل

حیاتی موفقیت

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
و	چکیده
ز	فهرست مطالب
ی	فهرست جدول ها
ل	فهرست شکل ها
ل	فهرست نمودار ها
۱	فصل اول : کلیات تحقیق
۲	۱-۱ مقدمه
۳	۱-۲ تعریف مساله
۴	۱-۳ اهمیت و ضرورت پژوهش
۸	۱-۴ اهداف هدف تحقیق
۸	۱-۵ سوال های تحقیق
۸	۱-۶ روش شناسی تحقیق
۹	۱-۷ روش تحقیق
۹	۱-۸ جامعه آماری و روش نمونه گیری و تعیین حجم نمونه
۹	۱-۹ روش ها و ابزار گردآوری اطلاعات و داده ها
۹	۱-۱۰ روش ها و ابزار تجزیه و تحلیل داده ها
۹	۱-۱۱ قلمرو تحقیق
۹	۱-۱۱-۱ قلمرو تحقیق از بعد موضوعی
۱۰	۱-۱۱-۱-۱ قلمرو تحقیق از بعد مکانی
۱۰	۱-۱۱-۱-۲ قلمرو تحقیق از بعد زمانی
۱۰	۱-۱۲-۱ طرح نظری تحقیق
۱۱	۱-۱۳-۱ تعریف واژگان تخصصی
۱۵	۱-۱۴-۱ خلاصه فصل اول
۱۶	فصل دوم مبانی نظری و پیشینه تحقیق
۱۷	۱-۲ مقدمه
۱۸	۲-۲ کلیات و تعاریف
۱۸	۱-۲-۲ زنجیره داده، اطلاعات، دانش و خرد
۲۰	۲-۲-۲ تعریف دانش و فناوری
۲۱	۳-۲-۲ ارتباط دانش و فناوری
۲۲	۴-۲-۲ مدیریت فناوری
۲۳	۵-۲-۲ مدیریت دانش
۲۶	۶-۲-۲ انتقال فناوری
۲۸	۳-۲-۲ تعریف کسب و کارهای کوچک

۳۰	۴-۲ کسب و کارهای دانش بنیان
۳۰	۱-۴-۲ مبانی و سیر تاریخی اقتصاد دانش بنیان
۳۴	۲-۴-۲ تعریف کسب و کار دانش بنیان
۳۵	۳-۴-۲ جایگاه قانونی کسب و کارهای دانش بنیان در اسناد توسعه
۳۷	۵-۴-۲ اهداف کسب و کارهای دانش بنیان
۴۰	۶-۴-۲ معیارهای تمایز فعالیتهای و صنایع مبتنی بر دانش از سایر صنایع
۴۱	۷-۴-۲ ابزارهای تامین مالی SMEs دانش بنیان
۴۵	۵-۲ رویکرد تحلیلی عوامل موفقیت (CSF)
۴۶	۱-۵-۲ عوامل موفقیت کسب و کارهای دانش بنیان
۵۹	۲-۵-۲ نقش دولت و دانشگاه و صنعت
۶۵	۶-۲ مطالعه تطبیقی حمایت‌های کشورهای اروپایی از کسب و کارهای کوچک و متوسط
۶۸	۷-۲ خلاصه فصل دوم
۶۹	فصل سوم: روش تحقیق
۷۰	۱-۳ مقدمه
۷۰	۲-۳ روش تحقیق
۷۱	۱-۲-۳ تحقیق از نظر هدف
۷۱	۲-۲-۳ تحقیق از نظر روش
۷۱	۳-۲-۳ تحقیق از نظر زمانی
۷۱	۴-۲-۳ تحقیق از نظر مکانی
۷۱	۳-۳ واحد تجزیه و تحلیل
۷۲	۴-۳ متغیرهای تحقیق
۷۲	۱-۴-۳ متغیر مستقل
۷۲	۲-۴-۳ متغیر وابسته
۷۲	۵-۳ سوال‌های تحقیق
۷۳	۶-۳ جامعه آماری
۷۳	۱-۶-۳ روش نمونه‌گیری و تعیین حجم نمونه
۷۴	۷-۳ ابزار جمع‌آوری داده‌ها
۷۶	۸-۳ روایی و پایایی ابزار سنجش
۷۷	۹-۳ روش‌های آماری و نحوه تجزیه و تحلیل داده‌ها
۷۸	۱۰-۳ مدل مفهومی تحقیق
۷۹	۱۱-۳ خلاصه فصل سوم
۸۰	فهرست فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها
۸۱	۱-۴ مقدمه
۸۱	۲-۴ آمار توصیفی
۸۱	۱-۲-۴ سطح تحصیلات
۸۲	۲-۲-۴ رده‌ی سنی
۸۳	۳-۲-۴ جنسیت

۸۴	۴-۲-۴ جدول فراوانی متغیرهای تحقیق
۸۴	۴-۳-۴ آمار استنباطی
۸۴	۴-۳-۱ اولویت بندی و رتبه بندی عوامل کلیدی موفقیت ایجاد و توسعه کسب و کارهای دانش بنیان
۸۵	۴-۳-۱-۱ رتبه بندی عوامل کلی کلیدی موفقیت ایجاد و توسعه کسب و کارهای کوچک و متوسط دانش بنیان
۸۶	۴-۳-۱-۲ رتبه بندی عوامل کلیدی موفقیت ایجاد و توسعه کسب و کارهای کوچک و متوسط دانش بنیان در متغیر دولت
۸۷	۴-۳-۱-۳ رتبه بندی عوامل کلیدی موفقیت ایجاد و توسعه کسب و کارهای کوچک و متوسط دانش بنیان در متغیر دانشگاه
۸۸	۴-۳-۱-۴ رتبه بندی عوامل کلیدی موفقیت ایجاد و توسعه کسب و کارهای کوچک و متوسط دانش بنیان در متغیر صنعت
۹۰	۴-۳-۱-۵ اولویت بندی و رتبه بندی کلیه شاخص ها
۹۲	۴-۴ خلاصه فصل چهارم
۹۳	فصل پنجم : نتیجه گیری و پیشنهادات
۹۴	۵-۱ مقدمه
۹۴	۵-۲ نتیجه گیری
۹۴	۵-۲-۱ خلاصه یافته های آمار توصیفی
۹۵	۵-۲-۲ خلاصه یافته های آمار استنباطی
۹۶	۵-۲-۲-۱ نتایج حاصل از رتبه بندی عوامل کلیدی موفقیت ایجاد و توسعه کسب و کارهای دانش بنیان
۹۷	۵-۲-۲-۲ نتایج رتبه بندی شاخص های دولت و ارائه پیشنهادات
۹۸	۵-۲-۲-۳ نتایج رتبه بندی شاخص های دانشگاه و ارائه پیشنهادات
۱۰۰	۵-۲-۲-۴ نتایج رتبه بندی شاخص های صنعت و ارائه پیشنهادات
۱۰۱	۵-۲-۲-۵ رده بندی عوامل موفقیت بدون در نظر گرفتن گروه های سه گانه
۱۰۲	۵-۳ پیشنهادات برای تحقیقات آتی
۱۰۲	۵-۴ محدودیت های تحقیق
۱۰۳	۵-۵ خلاصه بر فصل پنجم
۱۰۴	مراجع
۱۱۳	پیوست ها
۱۱۴	پیوست (الف) پرسشنامه
۱۱۷	پیوست (ب) جداول مربوط به پایایی پرسشنامه
۱۱۷	پیوست (ج) جداول مربوط به آمار توصیفی
۱۲۱	پیوست (د) جداول مربوط به پیوست آمار استنباطی

فهرست جدول ها

صفحه	عنوان جدول
۱۰	جدول ۱-۱ برنامه زمانی تحقیق
۴۵	جدول ۱-۲ مراحل مختلف تجاری شدن یک ایده و منابع مالی آن
۶۵	جدول ۲-۲ برنامه ها و سیاست های حمایتی کشورهای منتخب اروپایی از SME ها
۷۴	جدول ۱-۳ لیست اسامی مراکز رشد و پارک های علم و فناوری جامعه آماری
۷۵	جدول ۲-۳ رابطه متغیرهای تحقیق و سؤالات پرسشنامه
۷۵	جدول ۳-۳ نحوه امتیاز بندی گزینه های پرسشنامه
۷۷	جدول ۴-۳ پایایی داده ها از طریق آلفای کرونباخ
۸۱	جدول ۱-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سطح تحصیلات
۸۲	جدول ۲-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب رده ی سنی
۸۳	جدول ۳-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس جنسیت
۸۴	جدول ۴-۴ جدول شاخص های توصیفی متغیرهای تحقیق
۸۵	جدول ۵-۴ نتایج آزمون فریدمن برای ایجاد و توسعه کسب و کارهای دانش بنیان
۸۶	جدول ۶-۴ میانگین رتبه ها در آزمون فریدمن ایجاد و توسعه کسب و کارهای دانش بنیان
۸۶	جدول ۷-۴ نتایج آزمون فریدمن برای ایجاد و توسعه کسب و کارهای دانش بنیان توسط دولت
۸۷	جدول ۸-۴ میانگین رتبه ها در آزمون فریدمن برای متغیر دولت
۸۸	جدول ۹-۴ نتایج آزمون فریدمن برای ایجاد و توسعه کسب و کارهای دانش بنیان توسط دانشگاه
۸۸	جدول ۱۰-۴ میانگین رتبه ها در آزمون فریدمن برای متغیر دانشگاه

- جدول ۴-۱۱ نتایج آزمون فریدمن برای ایجاد و توسعه کسب و کارهای دانش بنیان توسط
صنعت ۸۹
- جدول ۴-۱۲ میانگین رتبه ها در آزمون فریدمن برای متغیر صنعت ۸۹
- جدول ۴-۱۳ آزمون معناداری فریدمن برای کلیه ابعاد ۹۰
- جدول ۴-۱۴ میانگین رتبه ها در آزمون فریدمن بدون در نظر گرفتن گروه های سه گانه ۹۱

فهرست شکل ها

صفحه	عنوان شکل ها
۱۹	شکل ۱-۲ هرم دانش
۳۱	شکل ۲-۲ سیر تاریخی عوامل مزیت ساز
۵۸	شکل ۳-۲ آموزش کارآفرینی دانشگاهی و نقش آن در ایجاد و توسعه شرکت های کوچک و متوسط دانش بنیان
۵۹	شکل ۴-۲ یک مدل تصمیم گیری چند معیاره فازی
۷۴	شکل ۱-۳ جامعه و نمونه
۷۹	شکل ۲-۳ مدل مفهومی تحقیق

فهرست نمودار ها

صفحه	عنوان نمودار ها
۱۱	نمودار ۱-۱ طرح نظری تحقیق
۸۲	نمودار ۱-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سطح تحصیلات
۸۳	نمودار ۲-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب رده ی سنی
۸۴	نمودار ۳-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس جنسیت

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱ مقدمه :

در آغاز قرن بیست و یکم ، پیشرفتهای فناوری و گسترش پدیده جهانی شدن ، چالشها و فرصتهای فراوانی را برای کشورها اعم از توسعه یافته و در حال توسعه به وجود آورده است . با تغییرات سریع و شگرف در دنیای امروز ، توجه به نوآوری و طراحی سیستمی که بتواند محصولات و خدمات بهتری را برای عرضه به جهانیان تولید کند ، از مهمترین دغدغه های برنامه ریزان در کشورها به حساب می آید . رقابت در بازار تکنولوژی محور امروز جهان مستلزم ادغام دانش های نوین با صنعت است. صنعتی که بی بهره از دانش روز باشد، محکوم به زوال و دانش بدون کاربرد در صنعت بی ارزش قلمداد می شود.(محمودی،۱۳۸۸) دانش به طور روزافزون برای فعالیت های اقتصادی و بازرگانی به با اهمیت ترین منبع استراتژیک و یادگیری به مهمترین قابلیت استراتژیک تبدیل می شود. سازمانهای تجاری دانش را با ارزشترین منبع استراتژیک تلقی می کنند و از آن در راستای توانمندیهای خود برای شناسایی و حل مسائل و یافتن و بهره گیری از فرصتها استفاده میکنند. امروزه بنگاه های اقتصادی دریافته اند که مزیت های رقابت صرفاً با مدیریت منابع فکری و قابلیت های محوری امکان پذیر است. (Zack, 2000).

در واقع چالش جدید پیش روی اقتصاد دانان منبع تلقی کردن دانش است. دانش را باید همانند سایر عوامل تولید، منبع ورودی برای تولید محصولات و خدمات در نظر گرفت. این چالش از آنجا نشئت میگیرد که اگر از هر منبعی بیش از یک حد معینی استفاده شود قانون بازده های نهایی نزولی بر آن جاری می شود اما دانش را با مخارج بالا می توان تولید کرد در حالی که اشاعه آن مخارج کمی نیاز دارد. برخلاف کالاهای فیزیکی که هنگام استفاده مصرف می شوند و در طی زمان بازده های نزولی پیدا می کنند هر میزان از دانش بیشتر استفاده شود، بازده های صعودی بوجود می آورد. هر اندازه که بتوان از دانش در بنگاه های اقتصادی بیشتر استفاده کرد، بر ارزش آن افزوده می شود و چرخه بالندگی بوجود می آورد. (Clarke, 2001).

کاربردی کردن دانش و سرآمد بودن در فناوری یکی از شاخص های اصلی توسعه جوامع است . نتایج بررسی های دیده بان جهانی کارآفرینی^۱ در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه حاکی از آن است که بدون توجه

¹ Global Entrepreneurship Monitor (GEM)

کافی به کارآفرینی دانش بنیان نمی توان وضعیت با ثباتی در عرصه رقابت جهانی و حضور فعال در عرصه های علمی و تجاری بین المللی داشت. (Koh et al, 2005)

واضح و مبرهن است که موفقیت تحقیق و توسعه باید با موفقیت تجاری شدن نتایج آن همراه باشد. برای تحقق رشد شتابان اقتصادی، باید چهار بخش تحقیق، فناوری، تولید و بازار با هم در نظر گرفته شوند. ستانده نتایج تحقیق و توسعه باید بیش از منابعی باشد که صرف آن می شود. این امر مستلزم این است که به دنبال ساز و کارهایی بود که روش تبدیل ایده به محصول را آموزش دهد و روند تبدیل علم به ثروت را سرعت بخشد (موسایی، ۱۳۸۷).

در نتیجه با توجه به لزوم توسعه علم و فناوری در چرخه اقتصادی و جهت دهی تحقیقات در کشور به سمت تبدیل ایده ها و نتایج پژوهشی به تولید ثروت لازم است در حیطه حمایت از شرکت های دانش بنیان وارد عمل شویم. لذا ضروری است بسترهای لازم برای ایجاد و توسعه شرکتهای دانش بنیان شناسایی شود و در اختیار دانش آموختگان و نخبگان قرار گیرد.

۲-۱ تعریف مساله:

امروزه تمام کارشناسان و سیاستگذاران بر این نکته اتفاق نظر دارند که مهم ترین چالش اقتصاد ایران در برنامه چهارم و دهه ۸۰ موضوع اشتغال و بیکاری است و نکته مهم این است که چگونه باید با این پدیده برخورد کنیم و استراتژی های برخورد با این چالش را چگونه تعیین و اجرا کنیم تا ظرفیتهای اقتصادی کشور را فعال و کوشا کند. در حال حاضر مسئله بیکاری به ویژه برای جوانان و حتی فارغ التحصیلان دانشگاه ها از معضلات بسیار مهم کشور محسوب می شود. هر ساله تعداد زیادی از افراد وارد نظام آموزش عالی می شوند که به فاصله چند سال فارغ التحصیل شده و به سوی بازار کار روانه می شوند و این در شرایطی است که رشد اقتصادی و ظرفیت اشتغال زایی جامعه متناسب با رشد دانش آموختگان نمی باشد. (قنبرعلی و زرافشانی، ۱۳۸۷). سالها، تولید محصولات مصرفی عامل اصلی ایجاد ثروت و توسعه در جوامع بشری بوده و پایه های اقتصادی را شکل می داده است. با گذشت زمان و توسعه ابزار های تولید و اهمیت یافتن آنها در فرایند تولید، عامل اصلی تولید ثروت از محصولات مصرفی به بازار ها و روش های تولید تغییر یافت. در نتیجه به تدریج کارخانجات تولید کننده کالاهای مصرفی به کشور های در حال توسعه منتقل شد و کشورهای پیشرفته، تولید دستگاه ها و ابزار

های تولیدی و فروش یا اجاره آنها را به عنوان روش خلق ثروت برگزیدند. این تحولات در چارچوب اقتصادی صورت گرفت که اصطلاحاً اقتصاد فیزیکی نامیده می شود و "نیروی کار" و "سرمایه" عوامل تولید آن شمرده می شوند (صدیق، ۱۳۸۷). در اقتصاد جهانی امروز سازمان ها و مناطق اقتصادی برای باقی ماندن در صحنه رقابت باید به نوعی خود را از دیگران متمایز کنند. یکی از عوامل مهم در رسیدن به این هدف، ارائه کالاها و خدمات نوآورانه است که مشخصاً به میزان انتقال فناوری از محیط های علمی به صنعت بستگی دارد. به همین علت است که امروزه در جوامع توسعه یافته مفهوم اقتصاد دانش محور به سرعت در حال گسترش است. (تولایی و همکار، ۱۳۸۵، ۴۲).

متأسفانه گرفتاری عام کشور ما این است که اکثر سازمان های ما فناوری محور هستند و دانش بعد از اینها قرار می گیرد و حتی متأسفانه دانش و دانایی را هم وارد کرده ایم. برای همین است که فارغ التحصیلان دانشگاهی ما آمادگی این فناوری ها را ندارند و وقتی فارغ التحصیل می شوند خود را نمی توانند با کار منطبق کنند. حال باید دید چگونه می شود یک کشور را از این حالت خارج کرد و این کار کوچک و حرکت ساده ای نیست. ما باید بدانیم که می خواهیم دنبال چه باشیم. ما باید در سیستم خود تغییراتی را بپذیریم. اگر برای انسان ها ارزش قائل شدیم، آن موقع دانش بنیان می شویم. مدیریت دانش بنیان انسان گرا است. در نتیجه با توجه به لزوم توسعه علم و فناوری در چرخه اقتصادی و جهت دهی تحقیقات در کشور به سمت تبدیل ایده ها و نتایج پژوهشی به تولید ثروت، لازم است در حیطه حمایت از شرکت های دانش بنیان وارد عمل شویم. لذا ضروری است بسترهای لازم برای ایجاد و توسعه شرکت های دانش بنیان فراهم شود و در اختیار دانش آموختگان و نخبگان کشور قرار گیرد.

۳-۱ اهمیت و ضرورت پژوهش:

کسب و کارهای مبتنی بر دانش برای توسعه اقتصادی و احیای بسیاری از مناطق، حیاتی و مهم هستند، به ویژه نواحی ای که کاهش صنایع سنتی را تجربه کرده اند. با وجود اهمیت کسب و کارهای دانش بنیان در مناطقی با اقتصاد حاشیه ای ما کمتر درمورد چگونگی توسعه این کسب و کارها و حمایت هایی که این کسب و کارها برای توسعه نیاز دارند می دانیم. (Gorman & McCarthy, 2006). نقش مهم شرکت های دانش بنیان در اقتصاد و نیز اشاعه تکنولوژی در شبکه های نوآوری، اهمیت وجود چنین شرکت هایی را در جوامع امروزی مشخص می کنند. بالا بردن نرخ اشتغال زایی، فروش، صادرات و تشکیل سرمایه محصل فعالیت

شرکت های دانش بنیان در عرصه اقتصاد و کمک به انتقال تکنولوژی از بخش های تحقیقاتی به بخش های تولیدی و صنعتی نتیجه فعالیت اینگونه شرکت ها در زمینه اشاعه تکنولوژی است. (قاضی نوری، ۱۳۹۰)

بررسی ها نشان می دهد که موتور محرک پیشرفت اقتصادی و فناوری، در فکر دانش آموختگان و نخبگان هر کشور شکل میگیرد که این ایده های خلاقانه می تواند در قالب بنگاههای دانش بنیان و با مدیریت کارآفرینان فناور پرتلاش در جامعه نمود پیدا کند. (گلعلی زاده، ۱۳۸۷). با بررسی و تحلیل دانش و اهمیت ویژگی های آن در حیطه عملکرد سازمانها، میتوان دریافت که برخورداری از دانش و اطلاعات به روز برای سازمانها به یک ضرورت انکار ناپذیر تبدیل شده است. به خصوص که جامعه فراصنعتی امروز جامعه ای اطلاعاتی است که در آن به تدریج فناوریهای نیرو افزا، جای خود را به فناوریهای دانش افزا میدهند. (ربیعی و همکاران، ۱۳۸۸). در اقتصاد عصر حاضر که مبتنی بر دانش و سرمایه های دانشی است، موفق ترین بنگاه ها آنهایی هستند که از دارایی های ناملموس دانشی خود به نحو کارآمدتری استفاده می کنند. در این بین واژه بنگاه ها و موسسات دانش بنیان برای توصیف بنگاه هایی به کار می رود که از دارایی های دانشی خود به عنوان منبع اصلی مزیت رقابتی استفاده می کنند. در یک بنگاه دانش بنیان، سود، نتیجه تجاری ایده ها و نوآوری های جدید است که حاصل تعامل میان دارایی های فیزیکی و سرمایه های دانشی است که شامل سرمایه های ساختاری و رابطه ای می گردد (صلواتی سرچشمه، ۱۳۸۷). موتور محرکه رشد و توسعه اقتصادی، در کسب و کار شرکتهای کوچک و متوسط دانش بنیان نهفته است. حجم وسیعی از فعالیتهای در کشورهای در حال توسعه و حتی توسعه یافته مانند اروپا و ژاپن را بنگاههای کوچک و متوسط تشکیل میدهد. این امر شاید یکی از علل پیشرفت سریع فناوری در دهه گذشته باشد (گلعلی زاده، ۱۳۸۷). می توان مهمترین تأثیر ظهور کسب و کار دانش محور را در ایفای نقش آن بر اثر بخشی تولید و استفاده از دانش دانست. تبلور دانش را می توان در محصولات و خدمات جدید، ارتقای سطح رفاه ملی، بروز جلوه های نظم و بهداشت اقتصادی در عرصه فعالیتهای برنامه ریزی مشاهده کرد، از این منظر، دانش منبع اولیه تولید ثروت و ارزش افزوده شناخته میشود. تولید صرف دانش را نمی توان موفقیت آمیز پنداشت مگر آنکه این دانش با استراتژیهای بازرگانی و اقتصادی تلفیق شود و در راستای توسعه توانمندیهای پایه ای بنگاههای اقتصادی قرار گیرند. تسهیم در فعالیتهای هوشمندانه ایجاد دانش، مستلزم خلق بنگاههای اقتصادی دانش محور است تا توسعه اقتصادی بر دوش این بنگاه ها تحقق یابد (حمیدی زاده، ۱۳۸۷).

در کشور ما، یکی از راهبردهای موثر در مواجهه با چالشهای کسب و کار استفاده از سرمایه های انسانی، ارتقای بهره وری و توانمند سازی بنگاههای کسب و کار در کشور است (مظفری، ۲۳، ۱۳۸۶). اگر چه هدایت تجارت به سمت کسب و کار دانش محور کاری عظیم، گسترده و نظام مند را می طلبد اما برای تبیین پایه های نظری آن میتوان از تلاشهای تدریجی غنی سازی منابع علمی و تدوین چارچوبهای فکری استفاده کرد (حمیدی زاده، ۱۳۸۷).

قوانین و مقررات دولتی خود ناظر بر اهمیت ایجاد و توسعه شرکت های دانش بنیان است، به طوری که در پی اجرای اصل ۱۲۳ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران "قانون حمایت از شرکت ها و موسسات دانش بنیان و تجاری سازی نوآوری ها و اختراعات"، لایحه ای با عنوان حمایت از شرکت های دانش بنیان و تجاری سازی نوآوری ها و اختراعات به مجلس شورای اسلامی تقدیم گردید و در آبان ۱۳۸۹ به تصویب رسید. بخش هایی از این قانون:

ماده ۱: شرکت ها و موسسات دانش بنیان شرکت یا موسسه خصوصی یا تعاونی است که به منظور هم افزایی علم و ثروت، توسعه اقتصاد دانش محور، تحقق اهداف علمی و اقتصادی (شامل گسترش و کاربرد اختراع و نوآوری) و تجاری سازی نتایج تحقیق و توسعه (شامل طراحی و تولید کالا و خدمات) در حوزه فناوری های برتر و با ارزش افزوده فراوان به ویژه در تولید نرم افزارهای مربوط تشکیل می شود.

ماده ۳: حمایت ها و تسهیلات قابل اعطاء به شرکت ها و موسسات دانش بنیان موضوع این قانون عبارتند از:

الف- معافیت از پرداخت مالیات، عوارض، حقوق گمرکی، سود بازرگانی و عوارض صادراتی به مدت پانزده سال

ب- تامین تمام یا بخشی از هزینه تولید، عرضه یا به کارگیری نوآوری و فناوری با اعطای تسهیلات کم بهره یا بدون بهره بلند مدت یا کوتاه مدت بر طبق عقود شرعی

ج- اولویت استقرار واحدهای پژوهشی، فناوری و مهندسی و تولید شرکت ها و موسسات دانش بنیان موضوع این قانون در محل پارکهای علم و فناوری، مراکز رشد، مناطق ویژه اقتصادی و یا مناطق ویژه علم و فناوری

د- اولویت واگذاری تمام یا بخشی از سهام مراکز و موسسات پژوهشی دولتی قابل واگذاری بر اساس ضوابط قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی به شرکت ها و موسسات دانش بنیان موضوع این قانون

ه- ایجاد پوشش بیمه ای مناسب برای کاهش خطر پذیری محصولات و دستاوردهای دانش، نوآوری و فناوری در تمام مراحل تولید، عرضه و به کارگیری.

ماده ۵: به منظور کمک به تجاری سازی نوآوری ها و اختراعات و شکوفا سازی و کاربردی نمودن دانش فنی از طریق ارائه کمک و تسهیلات قرض الحسنه و تسهیلات بدون اخذ هرگونه تضمین و مشارکت با اختیار بخشش تمام یا بخشی از سهم مشارکت به شرکت ها و موسسات دانش بنیان صندوقی تحت عنوان صندوق نوآوری و شکوفایی وابسته به شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری و زیر نظر رئیس شورا تاسیس می شود. منابع مالی صندوق شامل کمک های دولت، اعتبارات مندرج در بودجه سالانه، هرگونه کمک و سرمایه گذاری اشخاص حقیقی و حقوقی و شرکت های دولتی وابسته و تابع نهادهای عمومی غیردولتی و شهرداری ها و شرکت های وابسته و تابعه می باشد.

بانک ها نیز می توانند بخشی از منابع تسهیلات موضوع صندوق یاد شده را تامین نمایند. به منظور تامین منابع مالی صندوق، دولت موظف است از سال سوم به بعد در لایحه بودجه، حداقل نیم درصد از منابع بودجه عمومی خود را جهت کمک به این صندوق در نظر بگیرد.

ماده ۶: کلیه دستگاه ها و شرکت های دولتی مجازند بخشی از مبلغ قراردادهای خرید کالا یا خدمات با مبداء خارجی را جهت نیل به خودکفایی در همان زمینه از طریق انجام فعالیت های تحقیق و توسعه فناوری ضمن عقد قرارداد با شرکت ها و موسسات دانش بنیان به انجام رسانند.

ماده ۹: به منظور ایجاد و توسعه شرکت های دانش بنیان و تقویت همکاری های بین المللی اجازه داده می شود واحدهای پژوهشی و فناوری و مهندسی مستقر در پارک های علم و فناوری در جهت انجام ماموریت های محوله از مزایای قانونی مناطق آزاد در خصوص روابط کار، معافیت های مالیاتی و عوارض سرمایه گذاری خارجی و مبادلات مالی بین المللی برخوردار گردند.